

ЗВІТ
за результатами повторного моніторингового візиту
до Пуща - Водицького психоневрологічного інтернату

02.02.2022

м. Київ

Склад моніторингової групи:

- керівник групи – директор Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Погорська К.В.;
- начальник відділу моніторингу медичного забезпечення в об'єктах контролю Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Белокоз Ю. Г.;
- головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в закладах охорони здоров'я, освіти та соціального забезпечення Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Бушмин В.А.;
- головний спеціаліст Відділу регіонального представництва в північних областях Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Люлько С.П.

Керівництво установи:

- директор – Мель В.М.

02 лютого 2022 року відповідно до вимог статті 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» працівниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини здійснено моніторинговий візит до Пуща Водицького психоневрологічного інтернату (далі – ПНІ, заклад, інтернат) з метою моніторингу додержання прав осіб, які в ньому проживають, з'ясування стану виконання рекомендацій, наданих за результатами попереднього моніторингового візиту (23 лютого 2021 року) а також забезпечення заходів із запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Заклад розташовано за адресою: вул. Міська, 2, м. Київ, 04075.

Пуща – Водицький психоневрологічний інтернат є стаціонарним інтернатним закладом соціального захисту, для постійного проживання осіб чоловічої статі із стійкими інтелектуальними або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують постійного стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання цілодобової медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Інтернат розрахований на проживання 355 осіб, станом на 02.02.2022 в установі проживало 326 підопічних. Зокрема, недієздатними за рішенням суду визнано 308 підопічних, з них 209 мають опікунів з числа родичів, 99 підопічних перебувають під опікою закладу - в особі директора інтернату, 2 обмежено дієздатні під піклування закладу та 16 підопічних дієздатні.

Підопічні проживають в кімнатах по 2,4 і 6 осіб та забезпечені твердим інвентарем, посудом, одягом, взуттям та м'яким інвентарем.

Особи з інвалідністю, які потребують додаткових індивідуальних засобів забезпечені: візками, милицями, туалетними стільцями, ходунками, окулярами, приліжковими столами.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням, зокрема дієтичним. Технологічне обладнання харчоблоку в робочому стані. Пансіонат забезпечено столовим та кухонним посудом, інвентарем, миючими та дезінфікуючими засобами.

Обслуговування підопічних за штатним розписом забезпечують 188.5 працівників, фактично 180.

З метою цілодобового медичного обслуговування функціонує медична частина, де проводиться огляд підопічних, зберігається документація щодо стану їх здоров'я та результати обстежень.

Медична допомога підопічним надається відповідно ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики. Огляди підопічних проводять лікарі - психіатри, лікар - терапевт, лікар-стоматолог та лікар – фізіотерапевт. Психіатричні огляди здійснюються раз на три місяці, у разі необхідності - частіше. Медична частина забезпечена медичними засобами, зокрема антипсихотичними та протисудомними.

Для надання допомоги при невідкладних станах наявні набори медичних засобів, які зберігаються у шафі медичної частини.

На території інтернату функціонує пральня, перукарня та здійснюється ремонту одягу підопічних.

У ПНІ є бібліотека, а також актові зали, де проводяться дозвільні заходи: концерти, перегляд кінофільмів тощо.

Територія інтернату огорожена. Під час спілкування підопічні підтвердили можливість вільного пересування по території закладу.

В закладі встановлено пожежну сигналізацію, приміщення забезпечено первинними засобами пожежогашіння відповідно вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 15.01.2018 № 25 «Про затвердження Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників». Запасні виходи облаштовано світловими покажчиками «Вихід».

За результатами попереднього моніторингового візиту (23.02.2021 року) надані рекомендації усунуті частково, забезпечено: проведення температурного скринінгу персоналу та підопічних, контроль за застосуванням застережних засобів щодо передач підопічним, підопічних, які мають вади опорно – рухомого апарату візками, функціональними ліжками, пересувними туалетними кріслами та приліжковими столами.

Під час візиту членами моніторингової групи опитано 70 підопічних та проведено бесіди з 15 працівниками закладу. Підопічні висловлювали скарги на погрози з боку персоналу, що в разі порушення режиму їх буде переведено до (наглядового) відділення № 6.

Під час візиту було виявлено недоліки, які призводять до порушення прав підопічних:

1. Порушення права на життя (стаття 27 Конституції України, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 3 Загальної декларації прав людини).

В закладі не дотримується стан протипожежної безпеки, порушуються вимоги Правил техніки безпеки та Правил пожежної безпеки в Україні, (далі- Правила) затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417. У відвіданих відділеннях розетки та вимикачі, якими користуються підопічні та персонал перебувають у незадовільному стані, що може призвести до ураження електричним струмом та становить загрозу для життя та здоров'я підопічних та персоналу (фото 4).

2. Право на захист від катувань і жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження та безпечність надання психіатричної допомоги (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

2.1. До посадових інструкцій (функціональних обов'язків) молодшого медичного персоналу не включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

2.2. Медичні працівники стверджували, що гамування підопічних здійснюється медикаментозними засобами. Проте зі слів персоналу закладу та підопічних, фізична фіксація підопічних у стані психомоторного збудження здійснюється всупереч вимогам Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затверджених наказом МОЗ України від 24.03.2016 № 240, підручними засобами (простирадлами), сертифіковані засоби для фізичного утримання пацієнтів в закладі відсутні.

2.3. У ПНІ на дверях деяких кімнат ззовні встановлено засуви. Моніторинговою групою зафіксовано факти зачинення підопічних у палатах (фото 3). Водночас в двох житлових кімнатах взагалі відсутнє штучне освітлення.

3. Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України)

3.1. За результатами вивчення медичної документації встановлено, що підопічні отримують в закладі психофармакологічне лікування, однак, ними або їх законними представниками не надається на це усвідомлена письмова згода, що суперечить принципу добровільності надання відповідної медичної допомоги закріпленого статтею 4 Закону України «Про психіатричну допомогу».

3.2. У порушення вимог наказу МОЗ України від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)», в інтернаті не забезпечується гемолітичний контроль підопічним, яким тривалий час призначаються препарати з діючою речовиною клозапін, що може призвести до тяжких наслідків для їх здоров'я.

3.3. В медичному пункті виявлені медичні вироби та ліки, терміни придатності яких сплив.

4. Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (статті 9 і 18 Конвенції ООН про прав осіб з інвалідністю, статті 4 і 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

4.1. У порушення статей 4 і 5 Закону України «Про психіатричну допомогу» в закладі не проводиться реабілітація пацієнтів з метою майбутньої ресоціалізації та інтеграції в громаду. Пацієнти повідомили моніторинговій групі, що весь вільний час вони проводять в межах відділень та переглядають телепередачі.

4.2. У відвіданих відділеннях не забезпечено умови для людей з інвалідністю та маломобільних груп людей відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 Державні будівельні норми. Інклюзивність будівель і споруд. Вхідна зона закладу необлаштована пандусом, санітарні кімнати інтернату лише частково обладнані для потреб осіб з інвалідністю, відсутня візуальна інформація щодо шляхів руху та розташування санітарних приміщень, сходові марші належним чином не марковані тощо (фото 2).

5. Право на гідні умови перебування (стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу», пункти 32 та 35 Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання [CPT/Inf(98)12]).

5.1. Деякі житлові кімнати інтернату не обладнані дверима, що не забезпечує приватності підопічним та позитивного терапевтичного середовища, відтак не дотримано пункту 34 Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання [CPT/Inf (98)12].

5.2. У порушення пункту 34 Стандартів КЗК, в туалетних кабінках відсутні дверцята (фото 5), що порушує їхнє право на гідність.

5.3. Відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур, здійснення фізіологічних потреб

людей, які користуються туалетними стільцями у житлових кімнатах, в яких проживають більше, ніж одна особа.

6. Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 48 Конституції України, пункти 32 та 35 Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання [CPT/Inf(98)12])

6.1. Підопічні, які проживають у відділенні № 1 (для маломобільних людей і осіб з важкими психічними розладами та інтелектуальною недостатністю), не отримують наявне на складі майно, під час візиту мали неохайний вигляд.

6.2. Всупереч вимогам наказу Мінсоцполітики України від 19.08.2015 № 857 «Про затвердження Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення» відсутнє закріплення одягу за конкретною особою. Підопічних не забезпечено персональними мочалками для здійснення гігієнічних процедур, не дотримано вимог санітарних норм щодо дезінфекційної обробки і умов зберігання мочалок.

6.3. Підопічні сплять на старих металевих ліжках, тонких, подертих матрацах та подушках, постільна білизна зношена. Проте на складі було виявлено достатню кількість нових матраців, подушок та постільної білизни. (фото 6).

7. Порушення права на приватність (стаття 32 Конституції України, стаття Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних).

В приміщеннях інтернату здійснюється відеоспостереження, однак документів, які б підтверджували ознайомлення підопічних щодо його здійснення не надано, схем розташування відеокамер не сформовано. Попереджувальні таблички про здійснення відеоспостереження не розміщено. Зазначене є порушенням права на приватність особистого і сімейного життя, передбаченого статтею 32 Конституції України та статті 307 Цивільного кодексу України.

8. Порушення прав підопічних на отримання інформації про свої права та обов'язки, направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів влади (статі 40 і 57 Конституції України)

У відділеннях не розміщено інформаційні стенди з витягами законодавства у сфері психіатрії, правами і обов'язками підопічних, контактами посадових осіб і гарячих ліній, на які підопічні можуть звертатися у разі порушення їхніх прав, інформація про наявність

медикаментів відповідно до Порядку розміщення на інформаційних стендах у закладах охорони здоров'я інформації щодо наявності лікарських засобів, витратних матеріалів, медичних виробів та харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, отриманих за кошти державного та місцевого бюджетів, благодійної діяльності і гуманітарної допомоги, затвердженого наказом МОЗ України від 26.04.2017 № 459.

9. Порухення права на професійну правничу допомогу (стаття 59 Конституції України)

Підопічні ПНІ, відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу в Україні», є суб'єктами безоплатної вторинної правової допомоги. Однак, інтернатом не налагоджена співпраця з центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, у зв'язку з чим підопічні позбавлені права на правову допомогу.

10. Порухення в організації протиепідемічних заходів, що можуть призвести до порухення права охорону здоров'я та медичне забезпечення (стаття 49 Конституції України, стаття 4 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», пункт 1 Переліку принципів, що стосуються поводження із особами, позбавленими свободи, у контексті пандемії коронавірусної хвороби COVID-19, затверджених Європейським комітетом проти катувань)

Керівництвом закладу не забезпечено контролю за дотриманням працівниками маскового режиму, регулярністю вологого прибирання приміщень з використанням дезінфікуючих та миючих засобів та провітрювання.

11. Стан забезпечення заходів, які вживають з метою запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2

Керівництвом закладу з метою запобігання ризиків поширення інфекційного захворювання COVID-19 вжито протиепідемічних заходів зокрема: заборонено відвідування пацієнтів родичами, здійснюється температурний скринінг працівникам та підопічним, затверджено клінічний маршрут пацієнта, який відповідає випадку COVID-19, у разі виявлення ознак і симптомів ГРВІ у підопічних, їх поміщають до палати-ізолятор.

На виконання наказу МОЗ України від 24.12.2020 № 3018 «Про затвердження Дорожньої карти з впровадження вакцини від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, і проведення масової вакцинації у відповідь на пандемію COVID-19 в Україні у 2021 - 2022 роках», в інтернаті отримали повний курс вакцинації 271 підопічний та 170 співробітників.

Рекомендації

1. Київській міській державній адміністрації:

Забезпечити контроль за додержанням прав підопічних.

2. Пуща - Водицькому психоневрологічному інтернату:

2.1. Включити до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) молодшого медичного персоналу пункт про заборону катувань, жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

2.2. Включити до програм підготовки персоналу навчання щодо заборони катувань та інших видів неналежного поводження.

2.3. Забезпечити:

- дотримання Правил техніки безпеки та Правил пожежної безпеки;
- отримання письмової згоди під час психофармакологічного лікування;
- гемолітичний контроль відповідно до наказу МОЗ України від 08.08.1995 № 147;
- ліжкових підопічних достатньою кількістю ширм та зобов'язати персонал використовувати їх при здійсненні гігієнічних процедур;
- контроль за організацією протиепідемічних заходів;
- у кожному відділенні інформаційний куточок щодо правової допомоги підопічним;
- закріплення одягу за конкретною особою;
- наявність табличок про здійснення відеоспостереження;
- облаштування вхідних груп до приміщень інтернату (в тому числі ребра першої та останньої сходинок сходового маршу), шляхи руху підопічних, зони очікування та робочі зони без перешкод (бордюрів, порогів, перепадів, щіток для витирання ніг тощо) і з маркуваннями, що виконані із застосуванням засобів тактильного орієнтування, тактильних інформаційних покажчиків із шрифтом Брайля, тактильних мнемосхем приміщень тощо.

**Директор Департаменту
з питань реалізації національного
превентивного механізму**

Катерина ПОГОРСЬКА

**Начальник відділу моніторингу
медичного забезпечення
в об'єктах контролю**

Юрій БЕЛОКОЗ

**Головний спеціаліст відділу
інспектування об'єктів контролю
в закладах охорони здоров'я,
освіти та соціального
забезпечення**

Віталій БУШМИН

Додаток

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

